בבית המשפט העליון
בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק

בג"ץ 4922/19
קבוע ליום 21.11.19

התנועה לחופש המידע (ע"ר)

ע"י ב"כ עו"ד רחלי אדרי - מנכ"לית התנועה
בית העמותות, רח' סעדיה גאון 26, תל אביב
טל' 03-9560146, 052-6767475 ; פקס 03-9560359

וע"י ב"כ עו"ד רענן גלעדי
רח' קדם 14, שוהם 6082614
טל' 050-6216331, 03-9793369 ; פקס 077-5231649

המבקשת להצטרף

בעניין:

1. אפרים נוה
2. בר כץ

ע"י ב"כ עו"ד בעז בן צור, עו"ד כרמל בן צור ועו"ד גיא רוה
ממשרד בעז בן צור ושות', עורכי דין
רח' הארבעה 28 (מגדלי הארבעה, מגדל צפוני), תל אביב
טל' 03-7155000 ; פקס 03-7155001

העותרים

נ ג ד

1. מדינת ישראל, פרקליטות מחוז מרכז (פלילי)

ע"י מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים 91010
טל' 02-6466588 ; פקס 02-6467011

2. נשיאת בית משפט השלום בראשון לציון (משיבה פורמלית)

המשיבות

בקשה להצטרף לדיון כידידת בית המשפט (Amicus Curiae)

בית המשפט הנכבד מתבקש להתיר לתנועה לחופש המידע (להלן גם: **התנועה**) להצטרף לדיון בעתירה במעמד של "ידידת בית המשפט".

א. בקליפת האגוז

1. על סמך נסיונה ומומחיותה בקידום הזכות למידע, מבקשת התנועה לחופש המידע להצטרף לדיון כידידת בית המשפט, ולחוות את דעתה בקצרה בנושא זכותם העקרונית של נאשמים לקבלת מידע לפי אמות המידה של חוק חופש המידע, תשנ"ח-1998 (להלן גם: **החוק**).

2. עמדת התנועה היא כי בעקבות ההתפתחויות בפסיקת בית המשפט העליון, שניתבו נאשמים לרכז את כל בקשותיהם למידע בתוך ההליך הפלילי, במקום לנצל את זכותם (שעדיין קיימת) לנהל הליך מינהלי לפי חוק חופש המידע כמו כל אדם אחר מהציבור; ומאחר שבית המשפט העליון הבהיר כי ניתוב דיוני זה לא יפגע בזכויות העיון המהותיות של הנאשמים; **הרי שהזכות לקבל מידע לפי אמות המידה של חוק חופש המידע, עומדת לנאשמים גם בתוך ההליך הפלילי**. מאחר שהחלטות רבות בערכאות

הנמוכות קובעות אחרת, תוך התעלמות מהפסיקה האמורה, **יש חשיבות להסיר את התקלה ולהבהיר כי הן שגויות, ולו באוביטר**.

3. כדי להמחיש את האבסורד שנוצר במצב הקיים בעקבות החלטות כדוגמת החלטת בית משפט השלום נושא העתירה, הגישה התנועה לחופש המידע ביום 10.11.19 בקשת חופש מידע, כפונה מן הציבור, לקבלת אותו מידע שהתבקש על ידי העותרים. פנייה זו חייבת להיענות בחיוב לפי החוק והפסיקה, ובכך תזכה התנועה לזכות עיון טובה יותר מזו של העותרים, שהם נאשמים בהליך פלילי אשר עומד להם אינטרס אישי מיוחד ומוגבר במידע.

ב. צירוף התנועה לחופש המידע כידידת בית המשפט

4. בהלכת **קוזלי** (מ"ח 7929/96 **קוזלי נ' מדינת ישראל**, פ"ד נג(1)529 (1999)) הכיר בית המשפט העליון במוסד "ידיד בית המשפט" ובתרומתו ל"גיבוש עמדה והלכה המשקפת את מגוון המצבים והבעיות שבסוגיה" העומדת בפני בית המשפט. מאז צורפו במעמד זה גורמים רבים לדיונים בנושאים שונים בכל ערכאות השיפוט, ובמיוחד בבית המשפט העליון. אגב כך, גובשה בפסיקה רשימה לא סגורה של קריטריונים לצירוף "ידיד בית משפט" ובהם, בין היתר: מהות הגוף המצטרף ומומחיותו; ניסיונו של הגוף והייצוג שהוא מעניק לאינטרס שבשמו הוא מצטרף; סוג ההליך והפרוצדורה הנוהגת בו; מהות הצדדים הישירים להליך; התרומה הפוטנציאלית לדיון. מבחנים אלה מתקיימים במקרה שלפנינו ותומכים בבקשה.

5. "ידיד בית המשפט" הוא "אמצעי פרוצדוראלי דרכו רשאי צד, שאינו אחד המתדיינים הפורמליים בהליך השיפוטי, להציג עובדות המצויות בידו או להציג את עמדתו בפני בית המשפט כדי לעזור לו במלאכתו השיפוטית" (ראו: ישראל דורון ומנאל תותרי-גיובראן "לידתו והתפתחותו של ידיד בית משפט ישראלי" **עלי משפט** ה 65, 66 (2006)). כאמור, בתי המשפט נעזרים ב"ידידי בית המשפט" בהליכים רבים כעניין שבשגרה (ישראל (איסי) דורון ואח' "עשור ל"ידיד בית המשפט": ניתוח אמפירי של החלטות בתי המשפט" **עיוני משפט** לד 667 (2011)). וראו ניתוח מקיף מהעת האחרונה: שי פרבר **ידיד בית המשפט** (2018).

6. התנועה לחופש המידע הינה עמותה א-פוליטית ללא מטרות רווח הפועלת משנת 2004, ששמה לה למטרה לקדם את הזכות למידע, לחזק את השקיפות בישראל באמצעות הליכים משפטיים ופעילות ציבורית, להגביר את הפיקוח על פעילותן של רשויות ציבוריות, ולהקל על אזרחים המבקשים מהרשויות מידע. זאת מתוך תפיסה כי המידע שייך לציבור ולכן יש להעמידו לשימושו החופשי, בגבולות הדין. התנועה מגישה בכל שנה בקשות חופש מידע רבות ומנהלת בעקבותיהן עתירות נגד רשויות המסרבות בניגוד לדין למסור מידע. התנועה הובילה שורה של הליכים משפטיים עקרוניים שבהם ניתנו פסקי דין מכוננים בתחום חופש המידע בישראל. על אף תקציבה הדל, צברה התנועה הישגים משפטיים וציבוריים רבים. בין היתר ראוי לציין את פרס גורני למשפט ציבורי שהוענק לה בשנת 2016 על ידי העמותה למשפט ציבורי בישראל.

7. במהלך שנות פעילותה רכשה התנועה מומחיות רבה בנושאים הנ"ל והיכרות רחבה עם סוגיות שונות העולות מהם. אגב כך הגישה התנועה לבית המשפט העליון ולבית המשפט המחוזי מספר בקשות להצטרף כ"ידידת בית המשפט", ובכולן התאפשר לה להציג את עמדותיה ובכך לסייע לבית המשפט. הראשונה שבהן הייתה בעע"מ 2398/08 **אליצור סגל נ' משרד המשפטים**, פ"ד סד(3) 666 (2011) (להלן: פרשת **סגל**), שבו ניתנה ההלכה המנחה המרכזית בנושא זכותם של נאשמים למידע לפי חוק

חופש המידע לצורך הגנתם בהליך הפלילי. הלכת **סגל** היא גם זו שעומדת במידה רבה בבסיס טענות העותרים בעתירה דנן. הליכים נוספים מהעת האחרונה שבהם הגישה התנועה בקשות הצטרפות כנ"ל הם דנ"מ 6602/17 **בנימין נתניהו נ' הממונה על חופש המידע במשרד ראש הממשלה ואח'** (הדיון בפני ההרכב המורחב קבוע למאי 2020); ע"א 815/18 **פייסבוק נ' אבי לן**; ודנ"מ 4345/19 **"יש דין" ואח' נ' המינהל האזרחי איו"ש**.

8. צירוף התנועה עשוי להשיא תרומה ממשית לבירור הסוגיות העקרוניות שמתעוררות בהליך. הוא יאפשר לחדד נקודות חשובות שלא חודדו בטיעוני הצדדים. בכך תסייע התנועה לבית המשפט בבואו לשקול אם לקבוע הלכות עקרוניות בתיק זה, ואם כן - מה יהיה תוכנן.

9. הצירוף לא יכביד, יסרבל או יעכב את בירור ההליך, במיוחד לאור השלב הדיוני המוקדם שבו נמצאת העתירה - לפני שהוצא צו על תנאי **ולמעשה, אף לפני שהוגשה על ידי המדינה תגובה מהותית לגוף טיעוני העותרים** (מעבר לסוגיית דחיית העתירה על הסף). הגם שמועד הדיון קרוב - לאחר שהוקדם לאחרונה בכחודש וחצי לפי בקשת המדינה - התנועה חפצה להציג את עמדתה שלהלן בקצרה בלבד, בנושא עקרוני אחד, ומעבר לכך תיקבע מידת מעורבותה בהליך על ידי בית המשפט הנכבד, כפי שזה ימצא לנכון.

10. עניינה של התנועה בתיק זה נגזר מן החשיבות הרבה שהיא מייחסת לזכותו של כל אדם לקבל מידע מהרשויות, ובפרט לזכותם זו של נאשמים כאשר המידע נחוץ להם לצורך הגנתם בהליך הפלילי. **מעבר להיבטים העקרוניים האמורים, התנועה אינה מבקשת להביע עמדה בשאלות עובדתיות או משפטיות הנוגעות לעניינם הפרטני של העותרים**.

11. יצוין עוד כי אחד מהח"מ המייצגים את התנועה לחופש המידע בבקשה זו, עו"ד רענן גלעדי, צבר אף הוא מומחיות מיוחדת בנושאים העקרוניים המתעוררים בעתירה. בין היתר הוא ייסד וניהל בעבר את תחום המשפט המינהלי בסניגוריה הציבורית הארצית, ובמסגרת זו כתב את עמדת "ידיד בית המשפט" שהגישה גם הסניגוריה הציבורית בפרשת **סגל** הנ"ל. כמו כן כתב את המאמר המוזכר בעתירה, "דוקטרינת חופש המידע בפלילים - בעקבות עע"ם 2668/15 מ"י נ' הלל וייס" **הסניגור** (2016) (זמין באתרי הסניגוריה הציבורית ו"סקירה משפטית").

ג. <u>רקע עובדתי ודיוני, ועיקרי טענות הצדדים והחלטת בית משפט השלום</u>

12. נגד העותרים - ראש לשכת עורכי הדין לשעבר ובת זוגו - מתנהל הליך פלילי בבית משפט השלום בראשון לציון, ת"פ 58959-12-18. הם מואשמים ביציאה מישראל וכניסה אליה שלא כחוק ובמרמה, בכך שלא החתימו את דרכונה של העותרת ותחת זאת העבירו אותה בשערי ביקורת הגבולות באמצעות אישור המעבר של העותר, תוך שהעותר עצמו עובר ללא אישור מעבר. אין חולק כי לשני העותרים לא הייתה מניעה משפטית לצאת מישראל ולהיכנס אליה כדין, אילו רצו בכך.

13. טענת הגנה מרכזית שהתכוונו העותרים להעלות כטענה מקדמית של "הגנה מן הצדק" לפי סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: **חסד"פ**), לאחר שייפתח משפטם בהקראת כתב האישום (שלב שטרם הגיע), היא כי בהגשת כתב האישום ננקטה כלפיהם אכיפה מפלה (בררנית). זאת משום שלטענתם, מדיניות התביעה בנסיבות דומות בעבר - כשלא הייתה מניעה משפטית ליציאה או כניסה - הייתה להימנע מהעמדה לדין פלילי. העותרים סבורים שהפלייתם נעשתה על רקע מעמדו הציבורי לשעבר של העותר.

14. כדי שיוכלו בבוא העת להוכיח את טענת ההפליה, ביקשו העותרים מהפרקליטות כמה פעמים, הן לפני הגשת כתב האישום והן לאחר הגשתו, לקבל נתוני אכיפה וחומרים מתיקים קודמים דומים - כאלה שהוגשו בהם כתבי אישום וכאלה שנסגרו ללא כתב אישום - שבע שנים אחורה, ולחלופין, שלוש שנים אחורה. **יצוין כי בקשת העותרים לא הוגשה לפי חוק חופש המידע, אלא כבקשה כללית המופנית לפרקליטות כרשות מינהלית.**

15. הפרקליטות סירבה ועודנה מסרבת למסור את רוב המידע המבוקש, למרות שאינה מכחישה כי מידע זה - או לפחות חלק משמעותי מתוכו - כבר נאסף על ידה ועל ידי המשטרה בעקבות טענות העותרים, כך שברמה המעשית, הוא יכול להיות זמין מיידית למסירה. **הפרקליטות אינה טוענת כי המידע חסוי מסיבה כלשהי.** כמו כן, מאחר שכאמור, לפחות עיקר המידע המבוקש כבר נאסף, הרי שבניגוד לפרשות דומות בעבר - כמו פרשת **סגל** הנ"ל ופרשת **ג'ולאני** (עע"ם 1786/12 **אברהים ג'ולאני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 20.11.2013)), שבהן טענה זו הועלתה ונדחתה בעיקרה - **הפרקליטות אינה טוענת כי איסוף המידע יצריך ממנה הקצאת משאבים בלתי סבירה.**

16. טענתה העיקרית של הפרקליטות היא כי אין על המדינה חובה למסור את המידע. לשיטתה, כדי שתקום חובה של המדינה למסור לנאשם בפלילים מידע מסוג זה (נתוני אכיפה מתיקים קודמים), גם כשאיסוף המידע או לפחות חלק ממנו לא מצריך הקצאת משאבים בלתי סבירה, על הנאשם להרים "**נטל ראייתי ראשוני**" המקים יסוד לחשש שאכן הופלה. **הפרקליטות אינה רואה צורך להסביר איך טענה זו מתיישבת עם ההלכות ההפוכות שנקבעו על ידי בית המשפט העליון בעבר בשאלה זו בדיוק** - הלכות **סגל** ו**ג'ולאני** הנ"ל. תחת זאת נאחזת הפרקליטות בפסיקה של ערכאות נמוכות יותר, לרבות בית הדין הארצי לעבודה (פרשת **דואב** - עפ"א (ארצי) 16393-12-13 **מדינת ישראל - משרד הכלכלה נ' אלירן דואב** (פורסם בנבו, 9.9.2015)), פסיקה שהיא עצמה מנוגדת בנקודה זו באופן ברור, ובלתי מוסבר אף הוא, להלכות **סגל** ו**ג'ולאני**.

17. כחלק מאותו קו טיעון, הפרקליטות לא ראתה צורך להתייחס למקורות משפטיים מחוץ למסגרת ההליך הפלילי, המקנים לאזרח זכות לקבלת מידע מהסוג המבוקש על ידי העותרים: חוק חופש המידע (שעליו התבססו הלכות **סגל** ו**ג'ולאני**), וזכות העיון הפסוקה שלפי המשפט המינהלי הכללי (לסקירה ראו דפנה ברק-ארז **משפט מינהלי - כרך א**, בעמ' 565 ואילך (2010)). **כתוצאה מכך לא התמודדה הפרקליטות גם עם השאלה, איך ניתן להצדיק סירוב למסור במסגרת ההליך הפלילי חומר רלוונטי להגנה, שנאשמים זכאים לקבלו ממילא מחוץ להליך הפלילי.**

18. פסק הדין היחיד של בית המשפט העליון שבו נאחזת הפרקליטות בהקשר זה, הוא הלכת **הלל וייס** (עע"ם 2668/15 **מדינת ישראל - משרד המשפטים נ' פרופ' הלל וייס** (פורסם בנבו, 12.5.2015)), על פי האופן (הבלתי מבוסס לטעמנו) שבו היא מפרשת פסק דין זה. אלא שגם בעשותה כן, **הפרקליטות לא ראתה לנכון להתמודד עם העובדה שהלכת הלל וייס קבעה במפורש כי אינה גורעת מהלכות סגל וג'ולאני, אלא רק משלימה אותן**, וכי היא עושה זאת תוך כיבוד "מלוא זכויותיו" של הנאשם, דהיינו מלוא הזכויות המהותיות שהיו נתונות לו עוד לפני שניתנה הלכה זו.

19. בעקבות סירובה של הפרקליטות למסור את המידע המבוקש במגעים שנוהלו בין הצדדים מחוץ לבית המשפט, פנו העותרים לבית משפט השלום שדן בכתב האישום, בבקשה שיורה על מסירת המידע. זאת, לפי סעיף 74 לחסד"פ (בטענה שמדובר ב"חומר חקירה"), ולחלופין לפי סעיף 108 לחסד"פ, בהתאם להלכת **הלל וייס**.

20. בית משפט השלום דחה את בקשת המידע של העותרים. זוהי החלטת הביניים נושא העתירה, בת"פ 58959-12-18 מיום 10.7.19.

21. החלטת בית משפט השלום האמורה אימצה באופן מלא את טענותיה הנ"ל של הפרקליטות, וכן נמנעה אף היא מלהתמודד עם אותן הנקודות שהפרקליטות נמנעה מלהתמודד עימן, כמוסבר לעיל. בית המשפט אומנם סקר בהחלטתו את טענות העותרים, אך בחלק האופרטיבי של ההחלטה נמנע מלהתייחס לעיקריות שבהן, וממילא לא נימק את דחייתן המשתמעת.

22. כך, למשל, בית משפט השלום קבע כי "בשים לב לעובדה שחלק מן המידע מצוי בידיעת ובשליטת המאשימה, **השאלה הנשאלת הינה מהי מידת ההוכחה הנדרשת אשר תעביר את נטל ההוכחה מן הנאשם אל המאשימה**" (עמ' 17) [ההדגשות אינן תואמות למקור]. **בכך התעלם בית המשפט מטענת העותרים, שלפיה כלל לא מוטל על נאשם נטל הוכחה כלשהו בעת שהוא מבקש לקבל לעיונו מידע מהסוג המבוקש כאן** (להבדיל מבשלב המאוחר יותר שבו יעלה הנאשם, על בסיס המידע שיקבל, את טענת האכיפה המפלה עצמה). כלומר, השאלה שהציב בית המשפט ככזו שבה עליו להכריע, כלל לא הייתה השאלה הנכונה.

23. בהמשך הסתמך בית משפט השלום - כמו הפרקליטות - על פסיקת הערכאות הנמוכות (לרבות בית הדין הארצי לעבודה בפרשת **דואב**), בעניין הנטל הראשוני המוטל כביכול על הנאשם המבקש מידע, ונמנע אף הוא מלהתייחס בהקשר זה להלכות **סגל**, **ג'ולאני** וליחסה המדויק של הלכת **הלל וייס** לשתי הלכות אלו. כן עסק בית המשפט בשאלה של "הכבדה ממשית על הרשות במילוי משימתה העיקרית" (עמ' 18), על אף שכזכור הפרקליטות כלל לא טענה כי תיגרם לה הכבדה ממשית <u>בתיק הנוכחי</u> בשל מסירת המידע (אשר ממילא לפחות חלק משמעותי ממנו כבר נאסף על ידה, כאמור לעיל).

24. מכאן עבר בית משפט השלום לדון בטענת האכיפה המפלה לגופה, ואף הכריע בה - על אף שבבקשה שהגישו העותרים התבקשה רק קבלת מידע <u>לצורך</u> העלאת טענת אכיפה מפלה בעתיד; ועל אף שהמועד להעלאת טענה מקדמית של אכיפה מפלה (או כל טענה מקדמית אחרת) לפי סעיף 149 לחסד"פ כלל לא הגיע עדיין, שכן טרם הוקרא כתב האישום כנדרש לצורך "תחילת המשפט" (סעיפים 143 ו-149 רישא לחסד"פ). **בית המשפט קבע אפוא, כבר עתה, שהעותרים לא הופלו**. הוא קבע זאת לא רק נגטיבית, בהתבסס על כך שהעותרים לא עמדו בנטל ההוכחה שמוטל עליהם כדי להוכיח הפליה (וליתר דיוק - שיוטל עליהם בעתיד, בשלב שבו יוכלו להעלות את טענתם המקדמית), אלא **גם באופן פוזיטיבי**. זאת, בהתבסס על המידע החלקי שהואילה הפרקליטות לחשוף, ושממנו הסיק בית המשפט כי החלטתה להעמיד את העותרים לדין הייתה מידתית, סבירה ו"תואמת את מדיניות האכיפה הנוהגת" (עמ' 19).

25. בשולי החלטתו ביקש בית המשפט מהפרקליטות להעביר לעותרים דוגמאות לכתבי אישום נוספים, שאותם כבר הסכימה קודם להעביר להם.

26. כנגד החלטה זו של בית משפט השלום, כאמור, הוגשה העתירה דנן. במסגרתה, טוענים העותרים כי עניינם נופל במסגרת החריגים המצדיקים לדון בעתירה נגד החלטת ביניים בהליך פלילי. בתגובתה לעתירה מבקשת הפרקליטות לדחות את העתירה על הסף, וכאמור, כמעט שאינה מתייחסת לטענות העותרים נגד ההחלטה לגופה. בית המשפט הנכבד החליט להעביר את העתירה לדיון במעמד הצדדים.

ד. <u>עמדת התנועה לחופש המידע</u>

27. מאחר שהתנועה לחופש המידע אינה מבקשת להתערב בשאלות שנוגעות בעיקר לעניינם הפרטני של העותרים, אלא עניינה בשאלות העקרוניות ה"גדולות" בעניין הזכות לקבלת מידע, לא נביע עמדה

בשאלה הדיונית-בג"צית, האם עתירה זו נופלת לגדר החריגים שהוגדרו בפסיקה להתערבות בג"ץ בהחלטות ביניים בפלילים (לעניין זה נפנה רק באופן כללי לפרק האחרון במאמרו הנ"ל של **גלעדי** על דוקטרינת חופש המידע בפלילים, שכותרתו: "בעיה לא פתורה: היחס בין דוקטרינת חופש המידע בפלילים לזכות הערעור לפי חוק חופש המידע").

28. **עם זאת נבקש מבית המשפט הנכבד, כי בין אם יחליט להכריע בעתירה לגופה ובין אם יחליט לדחות אותה על הסף, יביע את דעתו - ולו אגב אורחא - באשר ליחס שבין החלטת בית משפט השלום לבין הלכות סגל, ג'ולאני והלל וייס**. הבעת עמדה זו חיונית כדי להסיר תקלה חמורה שמתרחשת, לדעת התנועה, בשנים האחרונות בערכאות הנמוכות, בעידודה הפעיל של המדינה. מאחר שכמעט תמיד מתרחשת תקלה זו במסגרת החלטות ביניים, ומאחר שהיא נוגעת לקבלת מידע לצורך טענה מקדמית, אשר בדרך כלל כבר אינה אקטואלית כאשר ההליך הפלילי מתנהל עד סופו (בין אם הוא מסתיים בזיכוי/ביטול אישום או בהרשעה, לרבות בהסדר מוסכם); הרי שמעשית כמעט לא ניתן "להציף" אותה בפני בית המשפט העליון בשלבי הערעור ובקשת רשות הערעור על פסק הדין הסופי. **כתוצאה מכך, התקלה האמורה מנציחה את עצמה, כפי שמודגם היטב בהחלטת בית משפט השלום בתיק דנן**. הערכאות הנמוכות מסתמכות שוב ושוב על החלטות שגויות חדשות של ערכאות נמוכות אחרות, ועל טענות המדינה שהובילו לאותן החלטות שגויות, במקום על ההלכות המחייבות הוותיקות יותר של בית המשפט העליון. מכאן החשיבות, כאמור, בכך שבית המשפט הנכבד יביע דעתו בנושא.

29. לגוף העניין, כפי שניתן להבין מהאופן שבו סקרנו את עיקרי טענות הצדדים והחלטת בית משפט השלום, **התנועה לחופש המידע סבורה כי עמדת הפרקליטות והחלטת בית משפט השלום המאשרת אותה, בכל הנוגע לסירוב לאפשר לעותרים לעיין במידע שביקשו, מנוגדות לדין**.

30. לדעת התנועה, עמדת הפרקליטות והחלטת בית המשפט מנוגדות חזיתית להלכות המפורשות של בית המשפט העליון בעניין **סגל** (פס' 32, 8-9, 34-35 לחוות דעתה של כבוד השופטת נאור, כתוארה אז) **וג'ולאני** (פס' 29-30 לחוות דעתה של כבוד השופטת ברק-ארז, חוות דעתו של כבוד השופט דנציגר). לפי הלכות אלה, בעת בחינת בקשת נאשם לקבלת נתוני אכיפה לצורך שקילת האפשרות להעלות (בעתיד) טענה אכיפה מפלה, כאשר איסוף המידע המבוקש או לפחות חלק ממנו לא כרוך בהקצאת משאבים בלתי סבירה או בהכבדה ניכרת, **הנאשם כלל אינו נדרש להרים נטל ראייתי כלשהו - אף לא ראשוני - לקיומו של חשש לאכיפה מפלה**.

31. העותרים הסבירו עניין זה היטב בעתירתם ובתגובתם לתגובת המדינה לעתירה, וכדי לא להלאות נימנע מלחזור על הדברים. להרחבה נוספת ראו את פרק ד' במאמרו הנ"ל של **גלעדי**, שכותרתו "החלת דוקטרינת חופש המידע בפלילים אינה מותנית בהצגת ראשית ראיה על ידי הנאשם להתנהלות פגומה של הרשות, ואינה טעונה התמודדות של הנאשם עם חזקת תקינות המינהל", ואת האסמכתאות המובאות שם (בעמ' 12-14). כן ראו, לעניין חולשותיה של חזקת תקינות המינהל עצמה - שכמובן לא נועדה לשמש כלי להסתרת מידע מהציבור אך משמשת לכך בפועל על ידי הפרקליטות - את המובא בה"ש 38 שם (בעמ' 13).

32. בנוסף, לדעת התנועה, עמדת הפרקליטות והחלטת בית המשפט מנוגדות אף להלכת **הלל וייס** לפי פרשנותה הנכונה של ההלכה. אכן, יש להודות כי הלכת **הלל וייס** אינה ברורה באופן מלא. ייתכן כי הדבר נובע מכך שפסק דין תמציתי זה נכתב במהירות, מיד לאחר הדיון שהתקיים באולם, במהלך הפסקה קצרה שבסופה הוקרא פסק הדין לצדדים (ראו ה"ש 2 בעמ' 4 למאמרו של **גלעדי**, המבוססת

על שיחה עם בא כוחו של וייס). עם זאת, ניתוח מדויק של ההלכה, על רקע הלכות **סגל וג'ולאני** וחוק חופש המידע עצמו, מעלה כי נקבע בה הכלל המרכזי הבא (**גלעדי**, בעמ' 4):

> **כל הזכויות שהיו נתונות עד כה לנאשם לפי חוק חופש המידע ולפי הפסיקה שפירשה אותו, בנסיבות שבהן המידע המבוקש בעל זיקה להליך הפלילי (כלומר כשלנאשם יש לגבי המידע אינטרס אישי מיוחד הנעוץ בהליך הפלילי), נתונות מעתה לנאשם במסגרת ההליך הפלילי עצמו**. אין טעם שנאשם כזה יגיש לבית המשפט לעניינים מינהליים עתירה לפי חוק חופש המידע ולפי חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, הגם שפורמלית הוא תמיד רשאי לעשות כן; שכן את התוצאה המיטיבה איתו באופן המקסימלי לפי חוק חופש המידע יהיה ביכולתו לקבל - בצורה יעילה ומהירה יותר ותוך כיבוד "**מלוא זכויותיו**" (כאמור בפסק הדין) - בדרך של הגשת בקשת מידע דומה לבית המשפט הפלילי. **ממילא בית המשפט הפלילי, בדונו בבקשת מידע כזו של הנאשם, יהיה חייב להפעיל לגביה את אמות המידה המקלות של חוק חופש המידע, ואת התכליות המיוחדות שמונחות ביסוד חוק חופש המידע, כאילו ישב הוא עצמו כבית המשפט לעניינים מינהליים**. כך לא תהיה לנאשם סיבה לגיטימית לממש את זכותו הסטטוטורית ולפתוח הליך מינהלי מקביל ובלתי יעיל לפי חוק חופש המידע; ואם בכל זאת יבחר לעשות כן - יהיה מקום שבית המשפט לעניינים מינהליים יערים בדרכו קשיים, בדרך של מניעת "זכויות היתר" אשר נתונות בדרך כלל לפי דיני חופש המידע לבעלי אינטרס אישי מיוחד במידע.

את הכלל המרכזי הזה שנקבע בהלכת **הלל וייס**, הוצע במאמר להגדיר כ"דוקטרינת חופש המידע בפלילים". כמובן שניתן לכנותו גם בכל שם אחר, אולם מהותו הבסיסית לא תשתנה. כפי שצוין במאמר, הכלל נוסח בפסק הדין בצורה כללית וחלקית בלבד, ועל כן יש צורך להשלימו ולהבהירו בהיבטים מהותיים ודיוניים חשובים, שחלקם נדונים במאמר. מכל מקום, חרף היעדר המילים המפורשות בפסק הדין ביחס לכל מרכיבי הדוקטרינה, הרי שלאחר ניתוח הדברים קשה להכחיש את עצם כינונה בהיבטי הליבה שלה (**גלעדי**, בעמ' 4).

33. נדגיש כי גם המדינה עצמה, בהליך שהתנהל בעניין **הלל וייס**, לא חלקה על תוקפן המחייב של הלכות **סגל וג'ולאני** (שניתנו בניגוד לדעתה). היא הודיעה על כך ב"רחל בתך הקטנה" בטענותיה לבית המשפט העליון שם, ובכך מן הסתם תרמה לנכונות בית המשפט להיעתר לבקשתה ולקבוע את אותה הלכה דיונית, מבלי לפגוע בזכויות העיון המהותיות. כך למשל כתבה: "**המערערת [=המדינה] אינה מבקשת לבטל או להפוך את הלכת סגל**" (ראו הפניות בה"ש 21 ו-14 במאמרו של **גלעדי**). המדינה הבהירה כי היא מבקשת רק להשלים את הלכות **סגל וג'ולאני**, ואכן גם שופטי ההרכב פסקו שהכרעתם רק משלימה אותן. לכן, הלכת **הלל וייס** אינה מכרסמת בזכויות העיון המהותיות שעמדו לנאשמים לפי חוק חופש המידע. היא רק פותרת את הבעיה הדיונית המערכתית שהתעוררה, באשר לניהולם של הליכים מינהליים מקבילים להליך הפלילי, העלולים לעכב את ההליך הפלילי ואף ליצור הכרעות סותרות.

34. **לאור זאת, בעת שבית משפט השלום בחן את בקשת המידע של העותרים, שהוגשה לו במתווה הדיוני של הלכת הלל וייס, היה עליו לכוון לאותה תוצאה מהותית שאליה היה מגיע בית המשפט לעניינים מינהליים לפי הלכות סגל וג'ולאני; כלומר, לפי חוק חופש המידע תוך התחשבות באינטרס האישי המיוחד והמוגבר של נאשמים בקבלת מידע הדרוש להם לצורך ההליך הפלילי** ("זכות העיון הפרטית", המתווספת על "זכות העיון הציבורית" שמקנה החוק לכל אדם מהציבור). במילים אחרות, אילו אליצור סגל או אברהים ג'ולאני היו מגישים כיום את בקשות המידע שלהם לבית משפט השלום, היה על בית המשפט לשאוף להגיע בדיוק לאותן תוצאות שאליהן הגיע בית המשפט העליון בעבר בערעורים המינהליים של שניהם.

35. ממילא **גם הפרקליטות**, בעת שטיפלה בבקשת המידע של העותרים קודם להגשת כתב האישום, וביתר שאת בעת שהגיבה לבקשת המידע שהגישו העותרים לבית המשפט לאחר הגשת כתב האישום, **הייתה חייבת להנחות עצמה לפי הלכות סגל וג'ולאני, ולשאוף להגיע לתוצאות מהותיות דומות.**

36. אומנם, כפי שציינו, בקשת המידע המקדימה של העותרים לא הוגשה באופן פורמלי כבקשת חופש מידע, אלא כבקשה כללית שהופנתה לפרקליטות כרשות מינהלית. אולם במאטריה שלפנינו, כשעסקינן ביכולתו המעשית של נאשם להתגונן כראוי בהליך פלילי ולזכות להליך הוגן ושוויוני, לא יכולה להיות הצדקה להכשרת תשובות מהותיות שונות של הרשות המינהלית לבקשת חופש מידע לעומת בקשה כללית. אף אין היגיון מערכתי בתוצאה, שלפיה נאשם שיפנה במקרה בדרך דיונית אחת יקבל מהרשות את המידע המבוקש על ידו, ואילו נאשם שיפנה במקרה בדרך דיונית אחרת לא יקבל אותו. לכל היותר, אם הפרקליטות חשה שאינה יכולה לטפל כראוי בבקשות המידע כאשר אינן מוגשות פורמלית כבקשות חופש מידע, **הרי שחובת ההגינות המוגברת שמוטלת עליה מחייבת אותה ליידע בכך את הנאשם מיד, על מנת שיוכל לשקול להגיש בקשת חופש מידע פורמלית לממונה על חוק חופש המידע במשרד הרלוונטי, במקום להיגרר להתדיינות על כך בבית המשפט** (והשוו: **גלעדי**, בעמ' 11-12).

ה. <u>בקשת חופש המידע האלטרנטיבית שהגישה התנועה לחופש המידע</u>

37. כפי שהסברנו, בהתאם להלכות **סגל וג'ולאני**, עומדת לנאשם המבקש מידע לפי חוק חופש המידע "זכות יתר" לעומת כל מבקש אחר מקרב הציבור, שכן יש לו אינטרס אישי מיוחד ומוגבר בקבלת המידע, הדרוש לו לצורך הגנתו בהליך הפלילי. בהלכת **סגל** הסבירה כבוד השופטת נאור, כי אינטרס אישי מיוחד זה מצמיח את "זכות העיון הפרטית", וכי זו מצטרפת לזכות העיון הציבורית הרגילה שנתונה לפי החוק לכל אדם אחר מהציבור. **והנה, במקרה שלפנינו, לא זו בלבד שהפרקליטות ובית משפט השלום לא כיבדו את <u>זכות היתר</u> של העותרים כמבקשי מידע שהם נאשמים, אלא שהם אף שללו מהם את <u>זכותם הבסיסית</u> לקבלת מידע כמו כל פונה אחר מהציבור.** עצם העובדה שהפרקליטות ובית המשפט הציבו בפני העותרים דרישה להרמת נטל ראייתי כלשהו לשם קבלת המידע, וקבעו כי הנטל לא הורם, הפלתה אותם לעומת פונים מהציבור שאינם נדרשים להרים כל נטל לפי חוק חופש המידע (ביחס למידע שאיסופו לא כרוך בהקצאת משאבים בלתי סבירה או בהכבדה ניכרת).

38. <u>כדי להמחיש את האבסורד שבתוצאה זו, הגישה התנועה לחופש המידע ביום 10.11.19 בקשת חופש מידע לפי החוק</u>, לממונה על חוק חופש המידע במשרד המשפטים ולממונה על חוק חופש המידע במשטרת ישראל. המידע שהתבקש בבקשה זו זהה בעיקרו למידע שביקשו העותרים מהפרקליטות ומבית משפט השלום. צוין בבקשה כי היא מוגשת כדי לתמוך בטיעוני התנועה בבקשת ההצטרפות כידידת בית המשפט בעתירה דנן, וכן כדי להביא את המידע לידיעת הציבור הרחב, אשר מתעניין בשאלה אם ננקטה כלפי אפי נוה אכיפה מפלה. הוסבר כי בכך יקודמו האינטרסים הציבוריים שבשמם פועלת התנועה - חופש מידע ושקיפות שלטונית.

*** בקשת חופש המידע של התנועה לחופש מידע מיום 10.11.19 מצורפת ומסומנת <u>א'</u>.

39. להבנתנו, מאחר שהמידע שהתבקש בבקשה - ולמצער, חלק משמעותי ממנו - כבר נאסף, כאמור, על ידי הפרקליטות והמשטרה, ומאחר שאין בו מידע רלוונטי חסוי (בבקשה הובהר כי התנועה מבקשת רק את המידע הבלתי-חסוי וכי אינה מתנגדת להשחרת פרטים מזהים העלולים לפגוע בפרטיות של נשואי המידע), הרי שלפי חוק חופש המידע לא יכולה להיות הצדקה לדחיית בקשה זו של התנועה, ומכל מקום, ודאי שלא לדחייתה במלואה (או כמעט במלואה, כפי שנעשה לגבי בקשת העותרים).

40. כאמור, ברור שהחוק אינו מטיל על התנועה להרים נטל ראייתי כלשהו כדי לקבל מידע זה (נזכיר כי סעיף 7(א) לחוק קובע שמבקש המידע אינו חייב אפילו לציין את הטעם לבקשתו, לא כל שכן להציג תשתית ראייתית לטעם זה); וזאת כל עוד מתן המידע או לפחות חלק ממנו אינו כרוך בהקצאת משאבים בלתי סבירה או בהכבדה ניכרת. **ממילא יוצא שאם בקשת התנועה אכן תיבחן כראוי ותיענה בחיוב, בהתאם לחוק, להלכות בית המשפט העליון ולהנחיות היחידה הממשלתית לחופש המידע, הרי שבאופן מוזר התנועה תהיה זכאית, במסגרת בקשתה זו, ליחס טוב ומקל יותר מזה שזכו לו העותרים במסגרת ההליך הפלילי נגדם.**

41. **<u>אם המדינה תדחה את בקשת התנועה, יהיה עליה להסביר איך הדבר מתיישב עם החוק ועם ההלכות שנפסקו לגביו, ובכלל זה עם הלכות סגל וג'ולאני (שהתייחסו, כאמור, גם לזכות העיון הרחבה הנתונה לפונים מהציבור לגבי נתוני אכיפה פליליים, אף אם אינם נאשמים). ואילו אם המדינה תקבל את בקשת התנועה, יהיה עליה להסביר איך ייתכן שהעותרים, כנאשמים בעלי אינטרס אישי מוגבר, אינם זכאים לכך</u>**.

ו. <u>על חשיבות הזכות למידע</u>

42. לקראת סיום נבקש לייחד דיון קצר במושכלות יסוד, שאולי נשתכחו מהמדינה.

43. הזכות למידע הוכרה זה מכבר כזכות חוקתית, ובין היתר, ככזו שמאפשרת את **מימושן של זכויות אחרות**. מהפכת השקיפות שחקיקת החוק בישרה, הובילה לשינוי תפיסתי רחב בציבור הישראלי וכן בקרב רשויות ציבוריות שונות. בבסיס חוק חופש המידע מונחות הצדקות חוקתיות שונות – ובהן ההצדקה הפוליטית-דמוקרטית; ההצדקה הקניינית; ההצדקה המכשירית; וההצדקה מטעמי בקרה וביקורת על הרשות. ראו יורם רבין ורועי פלד "הזכות החוקתית לקבל מידע" **ספר דליה דורנר** 463 (שולמית אלמוג, דורית בינישׁ ויעד רותם עורכים, התשס"ט); עע"ם 9341/05 **התנועה לחופש המידע נ' רשות החברות הממשלתיות**, פס' 15 (פורסם בנבו, 19.5.2009).

44. ההצדקה הפוליטית-דמוקרטית מתרכזת בכך שעל מנת לממש את זכותו של אדם להשתתף במשחק הדמוקרטי, עליו להיות "מצוידׂ" במידע אמין מהרשויות (ראו למשל עע"ם 6013/04 **מדינת ישראל, משרד התחבורה נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ**, פ"ד ס(4) 60, פס' 11 (2006)).

45. ההצדקה הקניינית נוגעת לתפיסת ה"בעלות", שלפיה המידע שמור אצל השלטון בנאמנות עבור האזרחים, בעלי המידע, אשר נתנו לו את הסמכות לנהל את ענייניהם וממילא הוא חייב להם דין וחשבון (ראו למשל עע"ם 8282/02 **הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' מדינת ישראל, משרד מבקר המדינה**, פ"ד נח(1) 465, פס' 6 (2003)).

46. ההצדקה המכשירנית (שנדונה במאמרם הנ"ל של **פלד ורבין**), עוסקת בזכותו של האזרח לממש, דרך חופש המידע, את זכויותיו האחרות, כגון הזכות להליך הוגן בענייניו של נאשם.

47. ההצדקה מטעמי ביקורת על הרשות, מבקשת לאפשר לציבור לבקר באופן אפקטיבי את פעולות הרשויות הציבוריות ולפקח עליהן. כפי שנקבע למשל בעניין **עיתון הארץ** (בפס' 7):

> קבלת מידע על-אודות דרכיו ואורחותיו של השלטון חיונית היא ליכולתו של הציבור לפקח על פעילותן של רשויות השלטון; וידיעתן של רשויות השלטון כי חשופות הן לביקורת תביא מצדה ליתר סדר ומשטר ותרתיע אותן מעשיית מעשים החורגים מן המותר והראוי.

48. **נראה כי כל אחת מארבע ההצדקות הללו בפני עצמה, ולא כל שכן כולן ביחד, מבססות גם הן באופן מספק את הצורך בהיעתרות לבקשת המידע של העותרים (וכן לבקשה החדשה של התנועה) - הן על ידי גופי המדינה מחוץ לבית המשפט, והן על ידי בית משפט השלום.**

ז. <u>סיכום</u>

49. התנועה עונה על הקריטריונים לצירופה כידידת בית המשפט. צירופה עשוי לתרום תרומה ממשית לבירור הסוגיה שהגיעה לפתחו של בית המשפט הנכבד, ולסייע לו במלאכתו. עמדתה הקצרה לא תכביד או תסרבל את ההליך, שנמצא עדיין בשלב מקדמי מאוד (כאמור, המדינה אף טרם הגיבה למעשה עניינית לגוף טענותיהם המהותיות של העותרים).

50. התנועה עמדה בעמדתה על מספר היבטים עקרוניים חשובים. מאלה עולה כי זכות העיון המהותית לפי חוק חופש המידע עומדת במלואה לנאשמים גם במסגרת ההליך הפלילי, שאליו הם נותבו כדי לייתר הליכים מינהליים מקבילים (הגם שהנאשמים עדיין זכאים לפי החוק לנהל אותם). עמדה זו מושפעת מהדרך שבה יש לקרוא את הזכות למידע כזכות רחבה המוענקת לכל אזרח ותושב במדינת ישראל (כאמור בסעיף 1 לחוק). במסגרת זו, בין היתר, יש לתת משקל לעניינו האישי המוגבר של נאשם במידע לצורך הגנתו, ומנגד, אין לדרוש ממנו להרים נטל ראייתי כלשהו כתנאי לזכאותו למידע שלא דורש הקצאת משאבים בלתי סבירה.

51. לפיכך מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על צירוף התנועה כ"ידיד בית המשפט", ולקבוע את רמת מעורבותה בדיון ובהמשך ההליך כפי שיראה לנכון.

52. טיוטת הבקשה להצטרפות הועברה לתגובת באי כוח הצדדים הבוקר (בשעה 10:45).

<u>באי כוח העותרים</u> מסרו כי "העותרים מסכימים לצירוף המבקשת כידידת בית המשפט לעתירה".

<u>המדינה</u> לא העבירה את תגובתה עד לשעה 15:30, ועל כן הבקשה מוגשת בלעדיה. אם התגובה תועבר אלינו בהמשך, נגיש אותה מיד לבית המשפט הנכבד.

רענן גלעדי, עו"ד

רחלי אדרי, עו"ד
מנכ"לית התנועה לחופש המידע

12.11.2019

א'

10 נובמבר 2019

לכבוד

מיטל כץ
הממונה על חוק חופש המידע
משרד המשפטים

ולימור בר נתן
הממונה על חוק חופש המידע
משטרת ישראל

שלום רב,

הנדון: **<u>בקשת מידע לפי חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998</u>**

בהתאם להוראות **חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998** (להלן "החוק"), נבקש לקבל את המידע המפורט, או לפחות את אותו חלק שלו שכבר נאסף על ידי הפרקליטות והמשטרה וזמין בידיהן כיום, <u>וזאת בהקדם האפשרי ו"ללא שיהוי"</u>, כהוראת סעיף 7(ב) לחוק.
ויודגש, מאחר שמדובר על מידע שכבר נאסף, הרי שמסירתו לא כרוכה ב"הקצאת משאבים בלתי סבירה", כאמור בסעיף 8 ו-11 לחוק (ואין לנו כמובן התנגדות שיושחרו בו פרטים מזהים העלולים לפגוע בפרטיות של נשואי המידע). משום כך גם <u>אין צורך ב-30 ימים</u> לשם מסירתו, אלא יש להעבירו, כאמור, ללא שיהוי, כנדרש בחוק.

המבקשת, היא התנועה לחופש המידע, מתכוונת להגיש מחר (12 לנובמבר 2019) בקשת הצטרפות במעמד ידיד בית המשפט בבג"צ 4922/19 **אפרים נוה ואח' נגד מדינת ישראל**. דיון בעתירה עתיד להתקיים ביום <u>21 לנובמבר 2019</u> ומכאן דחיפות העניין. על כן נודה על מתן התשובה לבקשתנו זו - <u>בין לחיוב ובין לשלילה</u> - עד למועד הדיון.

המידע דרוש לתנועה לחופש המידע כדי לתמוך בטיעוניה כמי שמבקשת להצטרף לעתירה, וכן כדי להביאו לידיעת הציבור הרחב, אשר מתעניין בשאלה אם ננקטה כלפי אפי נוה אכיפה מפלה. בכך יקודמו האינטרסים הציבוריים שבשמם פועלת התנועה - חופש מידע ושקיפות שלטונית.

וזהו המידע המבוקש, אשר זהה בעיקרו למידע שהתבקש על ידי אפי נוה עצמו במסגרת ההליך הפלילי המתנהל נגדו ובמסגרת עתירתו הנדונה בבג"צ (ולמותר לציין שהתנועה, ככל פונה אחר מקרב הציבור, אינה נדרשת להרים נטל ראייתי כלשהו כדי להיות זכאית לקבלו לפי החוק):

א. כל כתבי האישום שהוגשו משנת 2011 ועד לחודש אוקטובר 2018 ובכלל, בעבירות לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952, ובעבירה של קבלת דבר במרמה לפי סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, במקרים שבהם דובר בכניסה ו/או ביציאה לא מתועדת של אזרחים ישראלים, נושאי דרכון תקף, שלא הייתה מגבלה או מניעה משפטית או אחרת לכניסתם וליציאתם מן הארץ.
<u>לחלופין בלבד</u>, כתבי אישום שהוגשו בשלוש השנים האחרונות כאמור מעלה (2016-2018).
ביחס לכתבי האישום האמורים, נבקש לקבל במידת האפשר גם את החומר הבלתי-חסוי <u>מתוך תיקי החקירה</u> בנושאים שבנדון, ככל שהם מצויים בידי הפרקליטות ואינם חוסים עוד

התנועה לחופש המידע | בית העמותות, רח' טעדיה גאון 26, תל-אביב-יפו
טל: 03-9560146 | פקס: 03-9560359 | info@meida.org.il

תחת סעיפים 14(8)-(9) לחוק (כאמור, לא נתנגד להשמטת פרטים מזהים). ככל שהדבר אינו אפשרי מכוח חוק חופש המידע, נשקול בהמשך הגשת בקשה נפרדת במסגרת אחרת.

ב. נתונים מלאים ביחס לכל המקרים בהם התקיימה יציאה או כניסה לישראל ללא הצגת דרכון של אזרח הנושא דרכון (ומה עלה - אם עלה - בגורלם של מקרים אלה) בשנים 2011-2018, קרי: כל ההחלטות שהתקבלו בנושא זה.

ג. ככל שלא הוגש כתב אישום, נבקש לקבל מסמך מסכם, הכולל "תיאור ההחלטה לסגור את התיק וליבת העובדות ששימשו בסיס להחלטת הסגירה".

אם חלק מהחומרים האמורים נמצאים בידי הפרקליטות וחלקם בידי המשטרה, נבקשכם לחלק ביניכם בהתאם את המענה שיינתן לנו.

בהתאם לסעיף 6(ב) לתקנות חופש המידע (אגרות), התשנ"ט-1999, עמותה העונה על האמור בסעיף פטורה מתשלום אגרת הבקשה. על כן, כיוון שהתנועה לחופש המידע היא עמותה רשומה כמשמעותה בחוק העמותות, התש"ם-1980, שהציגה אישור ניהול תקין ופועלת לקידום מטרה ציבורית – היא פטורה מתשלום אגרת בקשה. ככל שנדרש, אנו מתחייבים לשלם אגרת טיפול והפקה עד לסכום של 150 ש"ח, ובכל מקרה שבו יידרש על ידכם סכום גבוה יותר, נדרשת מראש הסכמתנו להמשך הטיפול בבקשה.

בכבוד רב,

רחלי אדרי, עו"ד

מנכ"לית התנועה